

Date: 15th November-2025

**KIYIM ESKIZINI YARATISHDA INSON FIGURASINING RASMDA
IFODALANISHI**

Mamatova Nilufar Rimbaevna

Katta o'qituvchi, "Moda va dizayn" kafedrası
Toshkent to'qimachilik va engil sanoat instituti

Agar qo'shimcha yordam kerak bo'lsa yoki boshqa biror narsani tarjima qilishni istasangiz, aytib o'ting!

Kirish

Kiyim dizayni zamonaviy moda sanoatida va ijodiy jarayonlarda markaziy o'rin egallaydi. Har bir kiyim modeli nafaqat o'zining estetik jihatlari bilan, balki inson tanasining anatomik va estetik proporsiyalariga mos kelishi bilan baholanadi. Shu bois moda eskizi yaratishda inson figurasini rasmda aniq va mutanosib ifodalash juda muhimdir. Bu jarayon dizaynerga kiyimning shaklini, uzunligini, moslashuvini va to'qimalar xatti-harakatini vizual tarzda ko'rsatishga imkon beradi. Maqolada kiyim eskizida inson figurasining rasmda ifodalanishining nazariy asoslari, proporsiyalar, harakat va badiiy ifoda elementlari tahlil qilinadi.

Kiyim eskizini yaratishda inson figurasining to'g'ri proporsiyalari eng muhim element hisoblanadi. Moda dizaynida ko'pincha ideal figura 8–10 bosh balandlikda tasvirlanadi. Bosh o'lchov birligi sifatida qabul qilinadi va tana qismlari unga nisbatan mutanosib joylashtiriladi. Masalan, elkadan songacha masofa 3 bosh balandlikda, tizzagacha 6 bosh, oyoq panjasigacha esa 9–10 bosh balandlikda chiziladi. Bu proporsiyalar dizaynerga kiyimning umumiy kompozitsiyasini yaratishda va kiyimni figura ustida tabiiy ko'rsatishda yordam beradi. Shuningdek, proporsiyalar modaning o'zgaruvchan tendensiyalariga moslashtiriladi: ba'zi hollarda cho'zilgan figura yoki stilizatsiyalangan proporsiyalar ishlatiladi, bu esa kiyimga dinamik va estetik ko'rinish beradi [1].

Inson figurasini faqat tik holatda chizish yetarli emas. Moda eskizida figura turli holatlarda yurish, egilish, burilish yoki boshqa harakatlarda tasvirlanadi. Bunday yondashuv kiyimning material xatti-harakatini, kiyim egilishini va tabiiy tushishini ko'rsatadi. Masalan, oqimli matolarni ko'rsatish uchun figura harakatda tasvirlanadi, qattiq to'qimalar esa tik holatda ishlatiladi. Harakatni ifodalash rasmga dinamika beradi va kiyimning haqiqiy ishlashini ko'rsatadi [2].

Kiyim eskizida ishlatiladigan chiziqlar va konturlar figura shaklini aniq ifodalaydi. Yumshoq va uzluksiz chiziqlar tananing tabiiy egilishini, kiyim esa uning ustida qanday joylashishini ko'rsatadi. Qattiq va burchakli chiziqlar esa qat'iylik, geometrik shakl yoki tekstura tasvirida qo'llaniladi. Plastika figura va kiyimning uch o'lchamli ko'rinishini yaratishning muhim elementi bo'lib, u eskizni yanada realistik qiladi. Shu bilan birga, chiziqlar orqali kiyimning estetik va badiiy ifodasi ham ko'rsatiladi [3].

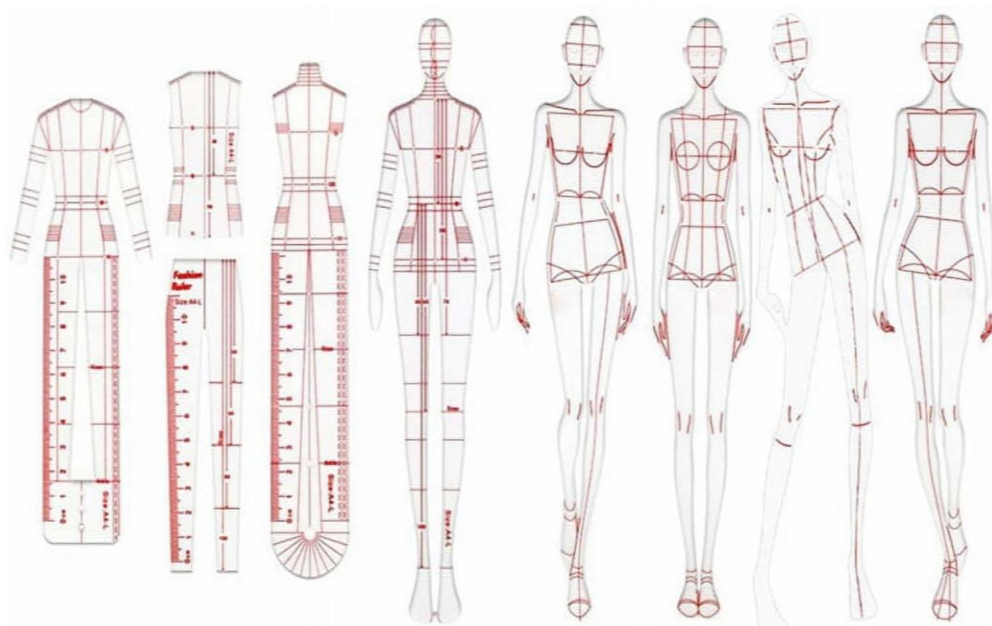

Date: 15th November-2025

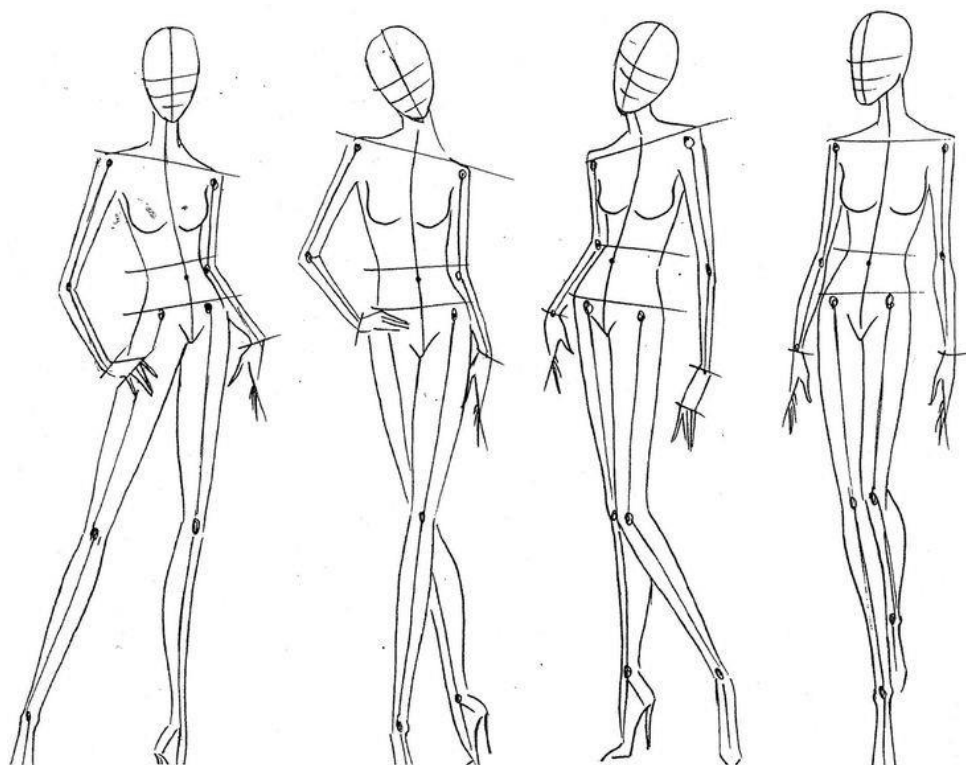
Kiyim modeli figura ustida chizilganida asosiy anatomik nuqtalar yelka, bel, tizza, tirsak va oyoq barmoqlari hisobga olinadi. Bu nuqtalarni to'g'ri belgilash kiyimning haqiqiy shaklini va moslashuvini aniqlashga yordam beradi. Masalan, bel chizig'i kiyimning shakli va hajmini belgilaydi, yelka kengligi esa ko'ylak yoki palto modelining balandligi va kengligini ko'rsatadi. Shu tarzda figura va kiyim o'rtasidagi nisbat aniq belgilanadi, bu esa dizayn jarayonini soddalashtiradi [4]

Moda figurasining eskizdagi roli faqat texnik chizma bilan chegaralanmaydi. U kiyimning xarakteri, mavsumi, kayfiyati va uslubini ham ifodalaydi. Masalan, oqimli chiziqlar nafislik va yengillikni bildiradi, burchakli shakllar esa qat'iylik va zamonaviylikni ko'rsatadi. Rasmda figura va kiyimning uyg'unligi dizaynning ijodiy tasavvuri va moda estetikasi bilan bog'liqdir. Shu bois moda eskizi bu texnik va badiiy elementlarning uyg'unligi orqali kiyimni vizual tarzda taqdim etish vositasi hisoblanadi [5].

1-rasm

Kiyim eskizini yaratishda inson figurasining rasmda ifodalanishi dizaynning muvaffaqiyati uchun asosiy shartdir. To'g'ri proporsiyalar, harakat va pozitsiya, chiziqlar va plastika, anatomik nuqtalarni hisobga olish hamda badiiy ifoda elementi kiyimning haqiqiy ko'rinishini, estetik va ijodiy sifatini belgilaydi. Shuning uchun dizaynerlar inson figurasini mukammal va mutanosib tasvirlashga alohida e'tibor berishlari zarur. Ushbu yondashuv moda eskizining texnik, estetik va badiiy qiymatini oshiradi, dizaynni professional va jozibali qiladi.

2-rasm

Asosiy qism: Kiyim eskizida inson figurasining rasmda ifodalanishi

Kiyim dizayni va moda eskizi yaratish jarayonida inson figurasining rasmda aniq va mutanosib ifodalanishi eng muhim bosqichlardan biridir. Moda eskizining muvaffaqiyati nafaqat kiyimning shakli va dizayniga, balki uning figura ustida qanday joylashishiga ham bog'liqdir. Shu sababli dizayner avvalo inson anatomiyasini, proporsiyalarini va harakatini chuqur tushunishi lozim. Inson figurasining to'g'ri tasvirlanishi kiyimning vizual ko'rinishini aniqlaydi, materialning tabiiy tushishini ko'rsatadi va kiyimning badiiy estetik qadrini oshiradi.

Moda eskizida figura proporsiyalari aniq belgilanishi zarur. Odatda ideal moda figurasining balandligi 8–10 bosh o'lchamida tasvirlanadi. Bosh figura uchun o'lchov birligi sifatida qabul qilinadi, tana qismlari unga nisbatan joylashtiriladi. Masalan, elkadan songacha masofa 3 bosh, tizzagacha 6 bosh, oyoq panjasigacha 9–10 bosh balandlikda chiziladi. Bunday proporsiyalar dizaynerga kiyimning uzunligini, kengligini va egiluvchanligini aniq ko'rsatishga imkon beradi. Ushbu metodologiya moda eskiziga standartlashtirilgan ko'rinish beradi va turli dizayn elementlarini uyg'unlashtirishni osonlashtiradi. Shuningdek, proporsiyalarni stilizatsiyalash orqali figura yanada dinamik, zamonaviy va estetik ko'rinish kasb etadi. Masalan, cho'zilgan figura yoki bitta tana qismini yengil kattalashtirish kiyimni dramatik va jozibali qiladi.

Inson figurasini faqat tik holatda chizish yetarli emas. Moda eskizida figura turli harakatlarda yurish, egilish, burilish yoki turli gestlarda tasvirlanadi. Bunday yondashuv kiyimning material xatti-harakatini, egilishini va tabiiy tushishini aniq ko'rsatadi. Masalan, oqimli matolarni chizishda figura harakatda bo'lsa, kiyimning siljishi, oqishi va elastikligi real ko'rinadi. Qattiq va geometrik to'qimalar esa tik figura bilan ifodalanadi, bu esa kiyim shaklining qat'iyligini ta'kidlaydi. Harakatni ifodalash rasmda dinamika beradi, kiyimning

Date: 15th November-2025

haqiqiy ishlashini va ergonomik jihatlarini ko'rsatadi. Shu bilan birga, figura pozitsiyasi kiyimning estetikasini, uslubini va badiiy ifodasini ham belgilaydi.

Moda eskizida chiziqlar va kontur figura va kiyimning shaklini aniq ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Yumshoq va uzluksiz chiziqlar tananing tabiiy egilishini va kiyimning figura ustida qanday joylashishini ko'rsatadi. Burchakli, qat'iy chiziqlar esa qat'iy shakl va zamonaviy teksturani ifodalaydi. Plastik chiziqlar figura va kiyimning uch o'lchamli ko'rinishini yaratishda yordam beradi, eskizni yanada realistik qiladi. Shu bilan birga, chiziqlar kiyimning estetik va badiiy jihatlarini ta'kidlashga xizmat qiladi. Masalan, uzun, oqimli chiziqlar nafislikni va yengillikni, qattiq, keskin chiziqlar esa qat'iylik va zamonaviylikni ifodalaydi.

Kiyim modeli figura ustida chizilganda asosiy anatomik nuqtalarni hisobga olish zarur: yelka, bel, tizza, tirsak va oyoq barmoqlari. Bu nuqtalarni to'g'ri belgilash kiyimning haqiqiy shaklini va moslashuvini ko'rsatadi. Bel chizig'i kiyimning umumiy hajmini, uzunligini va o'lchamini belgilaydi. Yelka kengligi ko'ylak, palto va blazerning balandligi va kengligini aniqlashda muhimdir. Shuningdek, tizza va panja nuqtalari etik, shim va yubka uzunligini to'g'ri ko'rsatadi. Shu tarzda figura va kiyim o'rtasidagi nisbat aniq belgilanadi, bu dizayn jarayonini soddalashtiradi va kiyimni figura ustida tabiiy ko'rsatadi.

Moda figurasi faqat texnik chizma emas, balki badiiy obraz sifatida ham ishlatiladi. U kiyimning xarakteri, mavsumi, kayfiyati va uslubini ifodalaydi. Misol uchun, oqimli chiziqlar nafislik va yengillikni bildiradi, burchakli shakllar esa qat'iylik va zamonaviylikni ko'rsatadi. Figura pozitsiyasi, gestlari va chiziqlarning o'tishi kiyimni jonli, estetik va dinamik qiladi. Shu bilan birga, moda eskizida figura orqali kiyimning ranglari, tekstura va detallari ham vizual tarzda ta'kidlanadi.

Kiyim eskizi yaratishda texnik va ijodiy yondashuv uyg'un bo'lishi zarur. Texnik jihat proporsiyalar, anatomik nuqtalar va material xatti-harakati; ijodiy jihat esa badiiy ifoda, uslub va dinamika. Ushbu uyg'unlik kiyim eskizini nafaqat vizual ko'rinishda, balki dizaynning funktsional va estetik qadrida ham muvaffaqiyatli qiladi. Shuningdek, dizayner eskiz orqali kiyimni ishlab chiqarishga tayyorlash, dizayn variantlarini sinash va mijozga taqdim etish imkoniga ega bo'ladi.

Hozirgi kunda moda dizaynida eskizlar nafaqat qo'lda chiziladi, balki raqamli vositalar yordamida ham yaratiladi. 3D modellash va virtual figura dasturlari dizaynerga kiyimni harakatdagi figura ustida tekshirish, proporsiyalarni sozlash va badiiy ifodani yanada mukammal qilish imkonini beradi. Shunga qaramay, inson figurasini rasmda to'g'ri ifodalash ko'nikmalari har doim asosiy hisoblanadi, chunki raqamli vositalar ham inson anatomiyasini va proporsiyalarini bilishga tayangan holda ishlaydi.

Xulosa

Kiyim eskizida inson figurasining rasmda ifodalanishi dizaynning asosiy elementi hisoblanadi. To'g'ri proporsiyalar, harakat va pozitsiya, chiziqlar va plastika, anatomik nuqtalar va badiiy ifoda elementlarini hisobga olish kiyimning haqiqiy ko'rinishini, estetik va ijodiy sifatini belgilaydi. Shu sababli dizaynerlar inson figurasini mukammal va

Date: 15th November-2025

mutanosib tasvirlashga alohida e'tibor berishlari zarur. Ushbu yondashuv moda eskizining texnik, badiiy va estetik qiymatini oshiradi, dizaynni professional va jozibali qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Armstrong H. *Patternmaking for Fashion Design*. Pearson, 2017.
2. Black A. *Fashion Illustration: Inspiration and Technique*. Thames & Hudson, 2018.
3. Wood K. *The Art of Fashion Drawing*. Laurence King Publishing, 2015.
4. Laird B. *Fashion Sketchbook*. Fairchild Books, 2016.
5. Pile J. *Fashion Drawing: Illustration Techniques for Designers*. Batsford, 2019.

